

Beleef elke dag
uit de **EERSTE**
WERELDOORLOG

KALENDER 2014-2018

Robert Declerck

DAVIDSFONDS
UITGEVERIJ

Voorwoord

Deze vijffjarenkalender kan, wil of mag de bestaande berg informatie over de Eerste Wereldoorlog niet samenvatten, vervangen of vereenvoudigen. Dag aan dag, tot en met 1 december 201 , geeft deze kalender een inkijk in het dagelijkse leven tijdens de oorlogsperiode van een eeuw geleden. Er is aandacht voor diverse veldslagen, maar onze overgroot- en grootouders waren ook bezig met het leven van wie hen lief was, probeerden hun huizen te verwarmen of een dak boven hun hoofd te vinden, hielpen opgeëisten of trachtten de vijand een loer te draaien. Geen encyclopedisch overzicht dus, wel snapshots uit de oorlogsjaren, die samen een rijkgeschakeerd beeld scheppen van die menonwaardige periode.

Heel de wereld stond op onze stoep om te helpen: zowel Indiërs, Nieuw-Zeelanders, Zuid-Afrikanen, Canadezen als talloze anderen uit de vier windstreken. Dat mag nog eens onderstreept worden.

Al bladerend, dag na dag, jaar na jaar, stel je gelijkenissen vast met nu: gesjoemel met vlees, soldaten die sneuvelen onder eigen vuur, politieke onenigheid, mensen die van het kastje naar de muur gestuurd worden, stijgende prijzen, strijd tegen ongelijkheid, angst voor het onbekende En dan hebben we het nog niet eens over het bijzonder slechte weer

Tekeningen van Prosper De Bruyker

De Duitse inval onderbrak de priesteropleiding van Prosper De Bruyker in Gentbrugge, 1920. Net als zijn broer Frans Ledeborg, 1900, trok hij naar het front. Prosper werd brancardier en zijn oudere broer, die in 1916 in Londen tot priester werd gewijd, zou aalmoezenier worden. Elk op hun terrein boden ze hulp en troost aan gewonde en stervende militairen. Wanneer hij niet van dienst was, greep Prosper De Bruyker naar potlood en papier om zijn indrukken aan de oorlog vast te leggen. Aan de hand van zijn tekeningen kunnen we een deel van de terugtrekking van het Belgische leger in 1914 volgen, evenals de jaren aan het IJzerfront.

De combinatie van de schoonheid van landschappen en gebouwen met de enorme scheut lelijkheid die de oorlog eraan toevoegde, maakte indruk op zijn kunstenaarsziel. In zijn tekeningen is de grens tussen beide verdwenen, alleen de kwalijke vormgeving door de oorlog blijft.

Nooit eerder werden de tekeningen van Prosper De Bruyker getoond of gepubliceerd. Ze komen uit het archief van Joseph De Grieve, secretaris van Davidsfonds Gentbrugge sinds 1960, gewezen lid van het Nationaal Bestuur van het Davidsfonds en voormalig voorzitter van de Gentse Cultuurraad. Dat we vandaag in deze kalender de Eerste Wereldoorlog kunnen aanschouwen door de ogen van iemand die het allemaal meemaakte, daarvoor zijn we Joseph De Grieve alle dank verschuldigd. Prosper De Bruyker was achtereenvolgens onderpastoor in Moerbeke-Waas en Sint-Paulus Gent, pastoor in Elene en ten slotte jarenlang pastoor van de Sint-Niklaaskerk op de Korenmarkt in Gent.

1 januari

2014 .....

.....

2016 .....

.....

2018 .....

.....

1914

Mensen wensen elkaar een gelukkig Nieuwjaar, met veel nadruk op een goede gezondheid. Er worden flessen ontkurkt en op tafel komt lekkers dat alleen maar te proeven is op hoogdagen. Niets aan de hand lijkt het wel. 't Is alsof de mensen het beter hebben dan voorheen; handel en economie draaien.

Uitgerekend vandaag gaat de commerciële luchtvaart van start, met de verkoop van het allereerste ticket. Die allereerste commerciële vlucht is er eentje met een vliegboot tussen Tampa Bay en Saint-Petersburg, beide in Florida.

Niemand kan bevroeden dat bijna zes maanden later enkele kogels, afgevuurd in Sarajevo, aanleiding zullen geven tot een wereldbrand die meer dan vier jaar zal duren.

1916

Achiel Van Walleghem, onderpastoor in Dikkebus, noteert in zijn dagboek: 'Tweede Nieuwjaar onder het vuur. Gans de kapel is vol volk, zelfs stoelen te kort. 't Is een kalme dag. Men hoopt in 't algemeen dat de oorlog nog dit jaar hier in de streek zal eindigen.'

Toeristische tip: vanaf juni 1916 woont Achiel Van Walleghem bij zijn collega-onderpastoor in het veiliger geachte Reningelst en steunt van daaruit zijn parochianen. Aan de gevel van die woonst in de Pastoorstraat 9 hangt een gedenksteen.

1918

'Wat zal het nieuwe jaar brengen? Dat is de vraag die alle mensen bezighoudt en ze is het onderwerp van de gesprekken van de zeldzame nieuwjaarswensers.' Terwijl hij dat noteert in zijn oorlogsdagboek, later gepubliceerd onder de titel *In oorlogstijd*, heeft Stijn Streuvels natuurlijk geen weet van wat er zich op datzelfde ogenblik afspeelt in Lede.

Een bestuurslid van het Davidsfonds meldt dat 'verscheidene burgers en werklieden met geweld worden weggevoerd'. Na de H. Mis houden Duitse verkenneren een ware klopjacht, sluiten eerst iedereen op in het gemeentehuis en brengen vervolgens de gevangenen naar de Kommandatur in Wetteren. Ze moeten achter de frontlijn gaan werken. Vijf onder hen zullen nooit terugkeren naar Lede en een tiental sterft na de thuiskomst ten gevolge van uitputting en ontbering.

1 januari

2015 .....

2017 .....

1915

De Britten voeren hevige bombardementen uit op Duitse stellingen bij Wulvergem. Luttele tellen later antwoorden de Duitsers en treffen een uitgegraven schuilplaats. Soldaat Charles Owen wordt gedood door de volgende bom, net terwijl hij bezig is zijn strijdmakkers uit te graven. Zijn lichaam werd niet teruggevonden, maar zijn naam kreeg wel een plekje op de Menenpoort in Ieper.

Bijna 50 kilometer verder is Stijn Streuvels in een sombere stemming wanneer hij zijn oorlogsdagboek aanvult: 't Is Nieuwjaardag en 't lijkt wel een gewone weekdag. Het Nieuwjaar werd ik alleen maar gewenst door bedelaars, – wie weet, brengt het niet een heel bijzonder geluk mee? De dag is helemaal ontdaan van zijn gebruikelijke opgetogen plechtigheid. Hoe kan het ook anders?'

1917

Bij het begin van dit jaar heeft onderpastoor Achiel Van Walleghem uit Dikkebus nog steeds een onderkomen in Reningelst. Uit zijn dagboek blijkt weinig optimisme.

'Nieuwjaarsdag, 4de oorlogsjaar. Wij beginnen het met de goede hoop dat we dit jaar vrede zullen bekomen; doch wij betwijfelen of het juist die vrede zal zijn die wij begeren. God geve het.

Deze nacht is er veel lawaai in de straten en er wordt helaas overvloedig gedronken. In de ochtend ontmoet ik 2 Belgische soldaten met een burger tussen hen in, die de breedte van de straat verkenden en voorzeker 's nachts weinig dorst zullen geleden hebben.'